

tákkal, Pacifizmusuk a rosszul értelmezett freudizmust tartja a háború és béke alapkérdésének és szó sincs arról a krisztusi Pafnikovék közt, hogy a békének tárgyi feltételei is vannak, amelyek függvényei a mindenkori társadalmi berendezkedésnek s hogy az árutermelő társadalomnak elválaszthatatlan velejárója a piacot és nyersanyagot kereső imperialista harc.

Világos: Zilahy a társadalmat és pacifizmust helytelenül látja, regénye zavart okoz és nem ébreszthet fel senkit. Egy fegyvergyáros — nem a Zilahy, hanem az igazi — reálisabban látja a társadalmat mozgató erőket, mint az író, aki különben — ez aztán a pacifizmus! — felmenti a fegyvergyárost, mondván: nem ők a felelősök, hanem az államok. Persze, szubjektíve, a Mehrwertet élvező csoport sem felelős a Mehrwert nyomában járó nyomorért, munkanélküliségért, háborúért, mint ahogy szubjektíve ártatlan a bacillus is, mely természeténél fogva ártalmas. Viszont az orvos nem gyógyíthatna, ha — tekintet nélkül a bacillus ártatlanságára — nem küzdene a bacillusok ellen. — Miután Zilahy szerint az állam az oka mindennek, ki is végezteti Baldert az állammal. Milyen megható! Az erőszakolt, valószínűtlen cselekménnyel az író nemcsak felmenti Baldert, de egyben megszünteti az állam osztályjellegét, hiszen a nagytőkés szembekerül az állammal. (Utaljunk-e ezzel a valóságghamisító beállítással szemben arra, hogy az USA pl. éppen nagytőkés nyomásra avatkozott be a világháborúba?)

A művésztől, aki társadalmi problémákat tárgyal könyvében épp úgy megkívánjuk a társadalmi valóság, mint az emberi lélek ismeretét. Ezért nem elég a tiszteletreméltó bátorság és szándék. Amint a békének objektív feltételei vannak — amelyekre a regény nem világít rá —, épp úgy a pacifista regény megírásához multhatatlanul szükséges szubjektív feltétel a kispolgári ideológia elvetése. Ennek a valóságghamisító giccses ideológiának elhajítása nélkül a regény nem lehet se művészi-, sem pacifista tett. (*Adám Elek*)

A „KORUNK SZAVA“ NÉPKÖNYVTÁRA. A magyar katolicizmus harcos organuma, a *Korunk Szava* népkönyvtárat indított el a katolikus hívők hathatósabb felvilágosítására. Az első füzetet *Lendvai István* írta a horogkeresztesek ellen. Tárgya a németországi katolikus-üldözés és az ez ellen való tiltakozás. Minden üldözés ellen tiltakozni illik, így a katolikusok üldözése ellen is. De mintahogy üldözni senkit sem szabad, ép' úgy tiltakozni kell bárkinak az üldözése ellen és a szüklátó körü védelem néha az önvád bizonyos nemével egyenlő. Azt írja Lendvai a német katolikusokról, hogy bár voltak kisebb-nagyobb kifogásaik Hitler irányzata ellen, szalmaszálat sem tettek útjába mozgalmának. Ez a baj. Hogy Hitler mozgalmá bizonyos felekezetek és bizonyos politikai pártok ellen irányult, az már 1933-ban sem volt titok, csak az nem volt még világos, hogy a német katolikusok ellen fog-e irányulni. Lassan kitűnt, hogy a totalitás telhetetlen bendője papot, templomot, vallást, mindent megemészt, hogy az a tisztító szellem, mely sterilizálás útján akarja megmenteni az igaz német vérséget, nem riad vissza történetghamisításoktól s egyéb bűncselekményektől sem, hogy a katolikus papságot azonosítja a szabadkőmivesekkel és zsidókkal — szóval, mikor kitűnt, hogy az elrepült nehéz követ nem lehet megállítani, akkor — nagyon érthetően — saját bőrén érezve a bajt, észbe kapott a katolikus egyház is. A magyar katolikusok érzik, milyen következménye lehet a hitlerizmusnak a magyar viszonyokra és érthető, hogy előre védekeznek. Bizonyos, hogy a nemzeti szocializmus csak a

saját internacionalizmusát akarná nemzetközi hatalommá tenni. De a magyar katolicizmus nagyon okosan tenné, ha harci erejét azon mozgalmak ellen vetné latba, melyek a magyar körökben már a hitlerizmus szellemét jelentik. Ezt olvassuk Lendvai füzetében: „Micsoda elintézése a zsidókérdésnek az, ha valahol nyomban utána keresztényüldözést kezdenek, a saját fajtájukat marcangolják s a Krisztustagadás most már a diadalmas horogkeresztrel jár és uralkodik?” Bizony ez nem elintézés, de mit gondol Lendvai István: lehet-e egy felekezetnek vagy világnézeti irányzatnak vagy pártnak a dolgát úgy „elintézni”, hogy azt a nagy közösség meg ne érezze? Nálunk is hiába török a fejüket egy jó kis testhez álló antiszemitizmuson, mert amit sikerült e részben megteremtteni, az nemcsak arra volt jó, hogy kevesebb zsidó menjen a főiskolára, de arra is, hogy a magyar parasztok kevésbé kapjanak földet és annál nagyobb özőnléssel siessenek a koplalók szektáiba. Ez az a más kérdés, melyről hallgat Lendvai kis füzete.

Tartunk tőle, hogy a népet *Grieger Miklós: Népkirályság vagy diktatura?* című füzete sem fogja jobban meggyőzni, mint az első füzet. Idestova 20 éve élünk interregnumban és még senkinek eszébe nem jutott megkérdezni a népet: *a népkirályság jobb-e vagy a diktatura?* A földkérdés és a megélhetés problémája biztosan nagyon érdekelné a népet, de erre nézve senki sem kíváncsi a véleményére. Griegernek alighanem magánvéleménye az, hogy ez a mai Magyarország legégetőbb kérdése, hogy népünk türelmetlenül várja a pillanatot, mikor a magyar élet újból megkapja koronás fényét, védelmét és dicsőségét a koronás királyban. Abban is alighanem téved, hogy a Dunavölgye kérdését csak a királykérdéssel együtt lehet megnyugtatóan megoldani, — holott a régi statusquo fenntartását éppen a Monarchia mentalitása és ismert politikája tette lehetetlenné. Jellemzőek G. érvelései: az eddigi trónfosztások után is újra a Habsburgok uralkodtak s hogy a Deák Ferenc-féle kiegyezés nemcsak a 48-as törvények jogfolytonosságát, de a Habsburg uralom jogfolytonosságát is jelentette. No és hogy a királyok általában nem bántják a vallást, nem bántják a parlamentet, biztosítják a nemzet függetlenségét, — ami nálunk minden panasz ellenére még a Habsburgok alatt is biztosítva volt — és végül mintegy utópiát vetíti fel azt a népkirályságot, mely — természetesen a Habsburgok alatt — minden sebünket begyógyítja s még gazdasági kérdéseinket is rendezi, holott a diktatura nem csodabalzsam s bántja a vallást, a szabadságot, stb. Hát a diktatura nem csodabalzsam, az tény, de viszont azok a hatalmas faktorok, kik ma a legitimista mozgalmat irányítják — s akik közt tudvalevően százezer holdasok is szép számmal foglalnak helyet — miért nem rendezik a szociális kérdéseket, miért nem csinálják meg a földreformot s miért nem teremtenek olyan gazdasági állapotot, „amelyben a keresztény igazság érvényesül mindenki javára?” A mesebeli demokratikus királyra várnak, hogy az kényszerítse őket szociális kötelességeikre? (*Kónya Géza*)

NINCS FÉRFI. Mándi Teréz könyve* csak első odanézésre novellák gyűjteménye, mert alaposabban szemügyrevéve minden vonatkozásában, így műfajilag is, jellegzetesen *válság*-könyv. A plakát-cím tehát ne tévesszen meg senkit s a kötet első írása sem, mert a könyv címe a többi irás címével s hozzátartozó tartalmakkal együtt csupán irodalmi lere-

* Mándi Teréz: *Nincs férfi*, Selectio Könyvkiadóvállalat kiadása, Budapest, 1937.